

Protokół posiedzenia plenarnego
Komitetu Badań Czwartorzędu PAN,
które odbyło się w dniu 7 kwietnia 2022 roku (hybrydowo)

W posiedzeniu udział wzięli członkowie Komitetu: prof. dr hab. Leon Andrzejewski, dr hab. Karina Apolinarska, prof. dr hab. Mirosław Błaszkiwicz, prof. dr hab. Anna Cedro (on-line), dr hab. Jan Dzierżek, dr hab. Jacek Forysiak, dr hab. Piotr Gębica, prof. dr hab. Zdzisław Jary, dr hab. Piotr Kittel, prof. dr hab. inż. Marek Krąpiec, prof. dr hab. Mirosława Kupryjanowicz, prof. dr hab. Maria Łanczont, dr hab. inż. Edyta Łokas (on-line), dr hab. inż. Włodzimierz Margielewski (on-line), prof. dr hab. Leszek Marks, dr hab. inż. Danuta Michczyńska, prof. dr hab. Piotr Migoń (on-line), dr hab. Joanna Mirosław-Grabowska, dr hab. Piotr Moska, dr hab. Przemysław Mroczek, prof. dr hab. Adam Nadachowski, prof. dr hab. Dorota Nalepka, dr hab. Irena Agnieszka Pidek, dr hab. Małgorzata Pisarska-Jamroży, dr hab. Małgorzata Roman, dr hab. Renata Stachowicz-Rybka, dr hab. Krzysztof Stefaniak, prof. dr hab. Krystyna Szeroczyńska, dr hab. Sławomir Terpilowski, prof. dr hab. Wojciech Tylmann, dr hab. Agnieszka Wacnik, prof. dr hab. Barbara Woronko, dr hab. Andrzej Wiśniewski, dr hab. Piotr Woźniak, dr hab. Edyta Zawisza, dr hab. Piotr Zieliński

Nieobecność usprawiedliwili: prof. dr hab. Ryszard Borówka, dr hab. Piotr Kołaczek, prof. dr hab. Mariusz Lamentowicz, prof. dr hab. Adam Nadachowski, dr hab. Michał Słowiński, dr hab. Piotr Weckwerth

Porządek obrad

1. Otwarcie posiedzenia.
2. Przyjęcie porządku obrad i protokołu poprzedniego posiedzenia
3. Referat pt. "*Metody luminescencyjne jako podstawowe narzędzie wykorzystywane w naukach o Ziemi i archeologii na potrzeby tworzenia chronologii bezwzględnych*" dr hab. Piotr Moska (Politechnika Śląska).
4. Działalność Redakcji *Studia Quaternaria* w 2022 r. – referuje Sekretarz redakcji
5. Działalność Komitetu w 2022 roku – referują Przewodniczący sekcji i zespołu
6. Sprawy bieżące, komunikaty i wolne wnioski.

Ad. 1.

Przewodniczący, Prof. Zdzisław Jary, powitał zebranych członków Komitetu oraz gości i otworzył posiedzenie plenarne Komitetu Badań Czwartorzędu PAN.

Ad. 2.

Jednogłośnie przyjęto porządek obrad posiedzenia oraz protokół z posiedzenia.

Ad. 3.

Referat pt. "*Metody luminescencyjne jako podstawowe narzędzie wykorzystywane w naukach o Ziemi i archeologii na potrzeby tworzenia chronologii bezwzględnych*" wygłosił dr hab. Piotr Moska z Politechniki Śląskiej. Przedstawione zostały zalety oraz ograniczenia metody luminescencyjnej. Podkreślone zostało duże znaczenie odpowiedniego rozpoznania terenu i użycia dobrego sprzętu do poboru prób. Przedstawiono wyniki pomiarów autorską metodą z wykorzystaniem małych próbek archeologicznych. Poruszono problem praktyki laboratoryjnej oraz zastosowanej analizy statystycznej w uzyskiwaniu wiarygodnych, porównywalnych wyników datowań.

W ożywionej dyskusji po referacie udział wzięli: prof. dr hab. M. Pisarska-Jamroży, prof. dr hab. M. Błaszczewicz, prof. dr hab. B. Woronko, prof. dr hab. K. Szeroczyńska, prof. dr hab. D. Nalepka, prof. dr hab. L. Marks, prof. dr hab. M. Łanczont, dr hab. inż. D. Michczyńska. Podczas dyskusji zostały poruszone problemy:

- możliwości datowania skaleni, w przypadku braku dostępnego kwarcu;
- przydatności osadów glacialimnicznych oraz problem zawartości wody w osadach poddanych datowaniu;
- wpływu otoczenia oskorupienia badanych ziaren w kontekście stopnia ich naświetlenia i wpływu na wynik;
- odtworzenia wieku artefaktów archeologicznych utworzonych w tym samym okresie, ale o różnym stopniu zakonserwowania, a więc różnej ekspozycji na światło;
- wagi publikowania pełnych wyników pomiarów, bez pomijania niezgodnych z założeniami;
- zagadnienie wiarygodności wieku osadów powyżej 100 tys. lat;
- możliwości datowania krzemieni w badaniach archeologicznych.

Ad. 4.

Sekretarz SQ, dr hab. J. Mirosław-Grabowska, przedstawiła obecną sytuację czasopisma. Czasopismo awansowało na ministerialnej liście czasopism naukowych i obecnie uzyskuje 70 punktów. W 2022 roku planuje się wydanie tomu nr 39, w którym przewidziane są 2 zeszyty. Kończą się prace nad pierwszym z nich (vol 39, no. 1 2022), w którym pojawi się 5 artykułów podejmujących problematykę zmian środowiska w różnych aspektach oddziaływania gospodarki. Redaktorem gościnnym będzie prof. Politechniki Białostockiej dr

hab. Inż. Elżbieta Korbiłowicz. Drugi zeszyt SQ będzie zawierał 4-5 artykułów autorstwa naukowców spoza Polski, które będą dotyczyły zagadnień m. in. malakologicznych, gleb kopalnych i zwietrzelin. Mimo upływu I kwartału 2022 roku nie ma jeszcze informacji dotyczących kwestii finansowania czasopisma ze strony PAN. Niezależnie od pojawiających się chwilowo trudności, Sekretarz SQ zachęcała wszystkich do publikowania i cytowania artykułów SQ, aby nadal rozwijać czasopismo.

Ad. 5.

Sekretarz KBCz dr hab. E. Zawisza przedstawiła informacje na temat zorganizowanych konferencji wspartych finansowo przez KBCz ze środków przeznaczonych na upowszechnianie nauki (tzw. DUN), które odbyły w roku 2021 oraz wydarzeń przewidzianych na rok 2022. W roku 2021 odbyły się cztery konferencje, w tym trzy, które zostały przełożone z lat poprzednich z powodu sytuacji pandemicznej. Ze wsparcia środków funduszu DUN skorzystały trzy.

W roku bieżącym zaplanowane zostały cztery wydarzenia. Sekretarz KBCz poinformowała, że nadal trwa oczekiwanie na decyzje dotyczące dofinansowania tegorocznych konferencji.

Plany pracy KBCz na rok 2022 przedstawili Przewodniczący Sekcji.

Dr hab. M. Roman, Przewodnicząca Sekcji Stratygrafii, poinformowała o organizowanej sesji naukowej Paleogeografia Schyłku Vistulianu przewidzianej na 13-14 czerwca 2022 r. w Popowie k. Jeziorska oraz kończącym się w połowie kwietnia terminie zgłoszeń na tę sesję.

Prof. dr hab. M. Pisarska-Jamroży przypomniała o prowadzonej w ramach działalności Sekcji Litologii stronie internetowej <http://www.kbcz.pan.pl/>, na której okresowo zamieszczane są bieżące materiały. Przewodnicząca sekcji przedstawiła propozycję zorganizowania wydarzenia terenowego w związku z planowanym przejściem na emeryturę poprzedniego, wieloletniego przewodniczącego sekcji prof. T. Zielińskiego.

Dr hab. R. Rybka-Stachowicz, Przewodnicząca Sekcji Paleoekologii, poinformowała o planach powrotu do zorganizowania konferencji Paleobotaniki Czwartorzędu, która wcześniej, choć cykliczna, miała kilkuletnią przerwę (kumulacja podobnych sesji, okres pandemii).

Wznowienie tego wydarzenia planowane jest na rok 2023.

Prof. dr hab. inż. K. Krapiec, Przewodniczący Sekcji Geochronologii, przekazał informację o planach zorganizowania warsztatów dotyczących rekonstrukcji zmian paleośrodowiska w holocenie w oparciu o badania dendrochronologiczne drzew subfossylnych z osadów torfowiskowych. Ze względu dużą liczbę konferencji przewidzianych w tym samym okresie, do ustalenia pozostaje forma i miejsce, w którym miałyby się one odbyć. Możliwe jest

również przełożenie ich na rok 2023, być może w powiązaniu z konferencją Paleobotaniki Czwartorzędu.

Prof. dr hab. M. Łanczont, Przewodnicząca Sekcji Lessu, przypomniała o zbliżającym się, tegorocznym XXI Seminarium Terenowym „Korelacja lessów i osadów glacialnych Polski i Ukrainy” połączonym z Interdyscyplinarnym Seminarium Naukowym Glacjału i Peryglacjału Europy Środkowej pod tytułem: „Metodyka rekonstrukcji zmian klimatu i środowiska zapisanych w pokrywach lessowych”, które odbędzie się w Jarosławiu w dniach 6-8 października 2022 r.

Ad. 6.

Przewodniczący KBCz prof. dr hab. Z. Jary przekazał informacje dotyczące kolejnej XXVII Konferencji Naukowo-Szkoleniowej Stratygrafia Plejstocenu Polski "Późnoczwartorzędowe środowiska sedymentacyjne Pomorza Wschodniego" zaplanowanej w dniach 5-9 września 2022 r. w Starej Kiszewie. Poruszył najważniejsze kwestie organizacyjne wydarzenia, ze szczególnym uwzględnieniem zaplanowanego na to spotkanie zebrania założycielskiego Polskiego Stowarzyszenia Geologów Czwartorzędu. Na wstępie zasygnalizował potrzebę sformułowania nazwy stowarzyszenia i odpowiadającego jej akronim – pierwsza propozycja: POLQUA. Na prośbę Przewodniczącego, dr hab. Jacek Forysiak z Uniwersytetu Łódzkiego przedstawił zagadnienia i wymogi formalne, które są niezbędne do powołania takiego stowarzyszenia i zarejestrowania go w KRS. Zapoznał obecnych z: koniecznością zawiązania komitetu założycielskiego, zredagowania, przegłosowania i przyjęcia statutu stowarzyszenia, ustalenia siedziby, wyboru władz stowarzyszenia (w tym komisji rewizyjnej). Poinformował również o obowiązkach stowarzyszenia, które powstają po jego zarejestrowaniu (kwestie księgowe, podatkowe).

Przewodniczący prof. Z. Jary podkreślił znaczenie powołania stowarzyszenia dla konsolidacji badaczy czwartorzędu w Polsce i prowadzonych przez nich badań, przywołując doświadczenia organizacji tego typu działających w innych krajach, np. w Niemczech. Wstępnie zaproponował również, żeby po powołaniu stowarzyszenia jego zjazdy były organizowane w cyklu dwuletnim z uwzględnieniem organizowanych kongresów INQUA, aby uniknąć kolizji terminów. W związku z tym pierwszy zjazd stowarzyszenia mógłby odbyć się w 2024 roku.

Głos zabrał prof. dr hab. M. Błaszkiwicz, zachęcając do wzięcia udziału w XXVII Konferencji Naukowo-Szkoleniowej Stratygrafia Plejstocenu Polski ze względu na

przewidziane wycieczki terenowe i planowany udział badaczy zagranicznych. Podtrzymał opinię Przewodniczącego o znaczeniu powołania stowarzyszenia, wspominając o interdyscyplinarności badań czwartorzędu, który obejmuje również najmłodszy etap - antropocen.

Prof. L. Marks zaproponował wykorzystanie wzoru statutu Stowarzyszenia Geomorfologów Polskich w celu ułatwienia przygotowania statutu Polskiego Stowarzyszenia Geologów Czwartorzędu oraz wskazał, że powinna w nim zostać uwzględniona możliwość przyjmowania członków zagranicznych. Zasygnalizował również konieczność ograniczenia liczby członków komitetu założycielskiego do 10-15 osób w celu usprawnienia procesu powołania stowarzyszenia.

Dr hab. K. Stefaniak zaapelował o jak najszybsze podjęcie pracy i powołanie członków komitetu założycielskiego z różnych sekcji, ze względu na krótki czas, jaki pozostaje do konferencji w Starej Kiszewie, poprzedzony okresem wakacyjnym i jednocześnie związanym z realizacją licznych wyjazdów terenowych.

Na pytanie z sali odnośnie możliwości odbywania zebrania komitetu założycielskiego w formie on-line prof. Z. Jary zgodził się z taką formą, ale jednocześnie podkreślił konieczność zebrania podpisów członków komitetu założycielskiego pod zaproponowanymi ustaleniami, a prof. L. Marks wraz z dr hab. J. Forysiakiem przypomnieli o konieczności sporządzenia protokołu z zebrania komitetu założycielskiego.

Prof. dr hab. B. Woronko zaproponowała, żeby wykorzystać dzisiejsze posiedzenie i od razu wytypować skład komitetu założycielskiego, co spotkało się z aprobatą Przewodniczącego KBCz i zebranych. Ustalono, że w skład komitetu założycielskiego wejdą: członkowie zarządu KBCz, przewodniczący poszczególnych sekcji, inicjator powołania stowarzyszenia prof. dr hab. L. Marks oraz prof. dr hab. M. Błaszkiwicz, prof. dr hab. M. Lamentowicz, dr hab. J. Forysiak, dr hab. A. Wiśniewski. Następnie podjęto decyzję odnośnie siedziby stowarzyszenia, ustalając, że adresem rejestrowym stowarzyszenia będzie Wrocław.

Po uzgodnieniach dotyczących stowarzyszenia i konferencji głos zabrał dr hab. J. Dzierżek i przedstawił propozycję zorganizowania sesji naukowej w związku z przypadającymi w 2023 roku 85 urodzinami prof. dr hab. Leszka Lindnera z Uniwersytetu Warszawskiego. Proponowany termin to czerwiec 2023 r., a miejsce sesji - stacja naukowa w Chęcinach lub spotkanie w Warszawie. Jednocześnie poinformował, że jest zarezerwowany tom Acta Polonica Geologica na rok 2023 poświęcony prof. L. Lindnerowi, do którego można

zgłosić artykuły naukowe, które należy przygotować do końca 2022 r.. Zachęcił do publikacji artykułów w tym tomie. Jednocześnie dr hab. J. Dzierżek poinformował, że jest w kontakcie z prof. L. Linderem i przekazał obecnym w jego imieniu serdeczne pozdrowienia.

Prof. dr hab. M. Pisarska-Jamroży przekazała informacje o zmianach dotyczących konferencji perybałtyckiej, która została przesunięta na 10-15 września br.

Dr hab. E. Zawisza przekazała komunikat związany z trudną sytuacją naukowców na Ukrainie z prośbą o przekazanie go ewentualny zainteresowanym. Ogłoszenie dotyczyło możliwości uzyskania przez naukowców z tego kraju specjalnych stypendiów na Uniwersytecie w Mediolanie. Stypendia przeznaczone są dla osób, które podjęły niedawno studia i nie mogą ich kontynuować na Ukrainie, a chciałyby je kontynuować. Studia muszą się mieścić w Environmental Sciences.

Przewodniczący poinformował, że kolejne posiedzenie KBCz PAN planowane jest na listopad 2022 r. i zakończył posiedzenie.

Protokółowała
dr Milena Obremska